

Opta al XVI Premi Literari Vila d'Almenar de contes curts 2024

Convocat per l'Ajuntament d'Almenar

Peces extraviades

Pseudònim: Solitud o soledat

Segons el sacrosant diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, soledat i solitud eren paraules sinònimes. Una d'elles, la segona, gaudia de definició pròpia. La primera, soledat, contenia una simple remissió a la paraula solitud. Amb això, quedava tancat el cercle. Però eren mots plenament equivalents? No els diferenciava cap matís semàntic?

La Roser, capficada, es va treure les ulleres i va parpellejar. En haver-hi rumiat, va arribar a la conclusió que, en el fons, sempre feia servir la paraula solitud. Li semblava més elegant i, al mateix temps, més estàndard. Potser l'inconscient –a banda del llegat de Caterina Albert– hi tenia alguna cosa a veure. La qüestió era que ella no se sentia còmode amb la paraula soledat. Li transmetia una sensació de buit irreparable, de no-res, d'anihilament, de feredat molt més agressiva que no pas la solitud. Segurament eren paranoies seves, però així ho percebia ella.

Sumida en l'entramat d'aquelles disquisicions, la Roser es va veure interrompuda per l'avís d'un correu electrònic. El missatge provenia de l'asseguradora del Toni, l'empresa que s'havia fet càrrec de totes les despeses del seu funeral. Maleït fos per sempre el mal que se'l va endur! En poc més de sis anys, la Roser havia enterrat els pares, la sogra i el Toni, el seu company durant més de mitja vida. No li quedaven ni oncles ni ties, i feia segles que no es parlava amb els cosins. Bon vent els hagi pegat al cul, com solia etzibar el pare!

Vejam, què deien, ara, els de l'asseguradora? Ah, sí, la làpida. Ja estava col·locada. Bé, perfecte. Hi passaria després de Tots Sants, quan haguessin passat els dies de més traüt. Així evitaria el bullici de la gent.

Mentre s'acostava al nínxol, la Roser tenia la sensació d'haver-se equivocat. Potser la ment li jugava una mala passada. S'havia confós amb les xifres de la sepultura? No, i ara! Anava ben encaminada, i la làpida ho deia amb totes les lletres: Antoni Sugranyes i Vilaró. Era ell, sens dubte. El marbre i el gravat coincidien amb els que havia triat la Roser, però... i la foto? Ella no n'havia pas lliurat cap, a la funerària. A més, era un retrat força curiós, perquè es veia molt antic. Qui l'hauria pogut deixar, una instantània com aquella, al relleix del nínxol?

La Roser va obrir la portella de vidre gràcies a la clau mestra que hi havia penjada en un racó a l'entrada del cementiri. Amb els dits esblaimats, va agafar el marc per inspeccionar-lo. Era de fusta i estava decorat amb flors i fulles de resina, aparentment pintades a mà. Un cristall fi protegia la imatge del Toni. Se'l veia enriolat, però amb la mirada absent. Lluïa una camisa estampada i voluminosa, molt pròpia dels anys vuitanta, i un tupè que la Roser ja ni recordava.

Un parell d'hores més tard, asseguda davant del seu escriptori, va remoure les gafes que subjectaven la fullola amb el revers del marc. Volia comprovar si, en el revers de la foto, hi havia

alguna anotació. La sorpresa fou que, de l'interior del marc, en va caure un sobre tancat. Hi deia «a l'atenció de la senyora Roser», i contenia una nota del tot desconcertant.

Benvolguda Roser,

Tot i que no ens coneixem, em faria molta il·lusió contactar amb tu. Em dic Susanna Sugranyes Domingo. Ja veus –permet-me el tuteig– que el meu primer cognom coincideix amb el del teu difunt marit, el Toni. Ell era el meu tiet, l'únic germà del papa. Els avis m'havien parlat de l'oncle en algunes ocasions, però no el vaig arribar a conèixer mai, que jo recordi.

No sé si el Toni et va explicar d'on venia o com era l'entorn on s'havia criat, la Noguera, un tapís de conreus amb la serra del Montsec per capçalera. N'estic enamorada. Després de passar diversos anys a l'estranger, he decidit tornar al Born, com diu la dita, i quedar-m'hi. Al cap i a la fi, l'antiga casa familiar és tota meva. No sé si m'escau el paper d'hisendada, però tant les escriptures com el Registre de la Propietat ho diuen ben clar: soc la mestressa d'una torre imponent i, a més a més, amb molts anys d'història.

El meu pare, germà gran de l'oncle Toni, va morir d'un infart fa tot just un any. Era retret i distant, però ens estimàvem. Es deia Oriol. Pel que fa a la mare, no la vaig arribar a conèixer. Es va morir quan jo vaig néixer. Per aquest motiu, em van criar els avis i el pare. Malgrat l'absència de la figura materna, conservo molts bons records de la infantesa.

Em vaig assabentar de la mort del Toni per casualitat. La iaia guardava fotos i papers en una vella capsa metàl·lica. Un d'aquests documents era un retall de diari que contenia una notícia curiosa sobre el pare. Volia saber més informació d'aquell fet, i em vaig llençar de cap a internet. En haver-ho fet, una de les primeres entrades que em va oferir el cercador va ser l'esquela de l'oncle Antoni.

Ja feia dies que havia tingut lloc el funeral, però vaig aconseguir parlar amb algú del tanatori que em va facilitar el cementiri i el número del nínxol on estava enterrat. Com que em veia incapaç d'obtenir la teva adreça, vaig decidir escriure't aquesta carta i fer-te-la arribar amagada rere un retrat de l'oncle. La foto és de quan ell era jove, però segur que l'hauràs reconegut fàcilment. La tenien els avis a la seva habitació.

Al final d'aquest escrit trobaràs el meu telèfon i el correu electrònic. M'agradaria molt parlar amb tu per saber com era l'oncle i poder entendre, si fos possible, els motius pels quals va decidir desconnectar de la família. Potser els avis hi van tenir alguna cosa a veure, però no n'estic segura. De fet, em consta que la iaia, quan ja estava molt malalta, va rebre una visita d'ell. M'ho va dir amb un fil de veu i sense esplaiar-se gaire. Fins on jo sé, crec que la visita va ser una mica clandestina.

De resultes d'aquella trobada, l'àvia va saber que l'oncle estava casat amb una barcelonina de nom Roser. Com que la iaia em va explicar això, ara he pogut personalitzar la carta que tens a les mans. Potser l'estriparàs o la guardaràs en un calaix. Si ho fessis, ningú no t'ho podria recriminar. En tot cas, espero no haver-te molestat i reitero que m'agradaria molt conèixer-te.

T'envio una forta abraçada i els meus millors desitjos.

De tot cor,

Susanna

Una de les característiques que més va captivar la Roser d'aquella inesperada missiva –a part de conèixer un membre de la seva família política, algú de qui el Toni mai no li havia parlat–, fou l'extrema correcció de l'escrit. La Roser va concloure que la Susanna treballava en algun ofici relacionat amb l'expressió escrita. Podia ser mestra, periodista o advocada, per exemple. I no es va equivocar gaire: era bibliotecària.

Li va enviar un missatge el mateix dia que va descobrir la carta. Pocs minuts després, va arribar el torn de la videotrucada. La fonètica de la Susanna era molt nítida i s'assemblava una mica a la del Toni. Tot i que la Roser no era una dona de gaires paraules, van conversar més de vint minuts. Li va confessar que ella, malgrat haver viscut mitja vida al costat del Toni, no la podria ajudar gaire a resoldre els interrogants del passat. El seu difunt marit havia estat un home molt hermètic.

A grans trets, la Roser només sabia que el Toni provenia d'un poble de les Terres de Ponent, no gaire lluny de Lleida. Descendia d'una família pagesa poc nombrosa. A banda dels pares i del germà, només comptava amb una tia i la seva única filla. Pel que sembla, la família va viure un drama terrible, ja que la pobra cosina del Toni es va suïcidar quan es trobava en un avançat estat de gestació. Segons les paraules del Toni, el marit de la noia havia descobert que no era el pare de la criatura, i el malànima la va rebutjar. Com que l'amant també es va desentendre d'ella, la jove es va sentir sola, menystinguda i desamparada. Va caure en una profunda depressió de la qual no en va saber sortir. Un mal dia, va decidir prendre un combinat letal de pastilles.

La terrible pèrdua de la noia, així com del nadó que esperava, va commocionar el clan familiar. La Roser va preferir no avançar res de tot allò a la Susanna. En cas que la confiança quallés, ja hi hauria ocasió de comentar, quan fos oportú, una història tan trista i fosca com aquella. Qui sap, potser la mort de la cosina havia tingut alguna cosa a veure amb el trencament, per part del Toni, de qualsevol vincle parental i fraternal.

Lleida Pirineus, via dos. Doncs vingui, som-hi!

La Roser tenia ganes de conèixer la Susanna. El pla era ben senzill: ambdues passarien juntes les festes de Nadal. D'aquesta manera, es començarien a conèixer en unes dates en què la companyia sol ser molt grata. La noia –gràcies a la videotrucada havia constatat que rondava la trentena– la rebria a l'estació de trens de Lleida cap a dos quarts de quatre. Per primer cop des de la mort del Toni, o potser des de molt abans d'aquest succés, la Roser notava un formigueig a l'estómac. Se sentia sola, molt sola –maleïda soledat!–, però percebia una esclatxa de llum: la de l'expectativa de compartir parèntesis entre solituds amb algú que, malauradament, també havia perdut la família. Algú que, si les relacions familiars haguessin fluctuat d'una manera diferent, no seria cap perfecta desconeguda, sinó una persona propera i de confiança.

La rebuda per part de la Susanna va ser sincera i efusiva. Li va confessar que no esperava ningú amb tanta expectació des de feia molt de temps. Mentre s'adreçaven a l'aparcament, la Susanna li va explicar que visitarien alguns pobles de la zona. Així, a banda de trepitjar una mica el territori, aprofitarien l'ocasió per fer les compres Nadal. Arran de la mort del Toni, la Roser no preveia passar unes festes gaire alegre. Amb tot, la sort li somreia. Tres quarts del mateix devia pensar la Susanna, ja que, segons li havia dit a la Roser, acabava de deixar enrere una relació sense gaire futur.

La vigília de Nadal, mentre passejaven pels voltants de la Noguera Ribagorçana, es va produir la conjuntura idònia perquè la Roser preguntés com havia anat la descoberta de l'esquela del Toni. La Susanna va sospirar abans de respondre. El retall de premsa, que provenia d'un diari comarcal, feia referència a unes investigacions policials a causa d'una batussa antològica. Un dels noms que apareixien a la nota de premsa era el del seu pare, Oriol Sugranyes. També hi figurava el nom del Toni, si bé la Susanna havia omès aquest detall en la carta adreçada a la Roser.

El diari no especificava la raó per la qual els dos joves s'havien picat les crestes. Aquesta omisió l'havia empès a buscar més dades sobre aquella contesa, però no en va treure l'aigua clara. Podia haver estat una qüestió sentimental, però això no convenia la Susanna, perquè la notícia datava de quan els seus pares ja estaven casats. La Roser va pensar que potser la baralla estava relacionada amb el suïcidi de la malaurada cosina. Tanmateix, va preferir guardar silenci sobre aquella idea per no encetar, encara, un tema tan delicat.

Ja fosquejava quan van tornar de caminar. Si bé passarien soles la nit de Nadal, havien acordat que farien un llarg sopar acolorit de tastets i de licors. Com que encara era massa d'hora per tancar-se a la cuina, van encendre el foc a terra i es van asseure al voltant de la llar.

Mentre els tions crepitaven sota el traç hipnòtic de les primeres flames, la Susanna va sortir de la sala sense fer cap comentari. Al cap d'una estona, va tornar amb una capseta metàl·lica. La

va obrir i en va treure el retall de diari que després va mostrar a la Roser. Certament, la notícia no transmetia gaires detalls dels fets. Només puntualitzava que els dos germans havien hagut de rebre assistència mèdica a causa de les múltiples cleques que s'havien propinat.

Tanmateix, un altre objecte va cridar l'atenció de la Roser. A l'interior de la capsa hi havia un retrat de la malaurada cosina del Toni. Va agafar la cartolina per contemplar-la de prop. Abans que la Roser pogués verbalitzar cap comentari –comptat i debatut, s'hauria limitat a dir que el Toni sempre portava una còpia d'aquell retrat a la cartera, ja que havia estimat molt la seva única i malaguanyada cosina–, la Susanna va prendre la paraula. «Oi que era guapa, la mama?»

En aquell instant, les poques peces que el Toni havia transmès a la Roser es van desencaijar de cop. Amb un fil de veu, la Roser va preguntar a la Susanna si els seus pares eren cosins. La noia, sorpresa, va rebre la pregunta amb les celles arrufades. «Cosins? El papa i la mama? Ui no, què va! Si no vaig equivocada, la mama venia del cantó de Girona, i el papa... bé, què t'he de dir! Ja ho deus saber pel Toni: no tenia oncles, ni ties, ni cosins. Com a màxim, alguns parents a l'Alt Urgell, d'on procedia la família de l'avi, però res més.»

La Roser, contrariada, va espremer la memòria per recordar, exactament, què li havia dit el Toni sobre la noia de la fotografia que sempre portava a la cartera. La noia es va suïcidat perquè, segons les seves paraules, havia caigut en una terrible depressió. La crisi es va desencadenar després de descobrir-se que estava embarassada d'algú que no era el seu espòs. Però i si el Toni, en realitat, s'hagués inventat la figura d'una cosina per referir-se a la cunyada? I si la parella de la desventurada jove hagués estat un marit banyut? I si el marit en qüestió hagués estat el germà del Toni? I si la mort de la xicoteta s'hagués produït després de néixer la criatura? Tot això lligava amb el fet que els dos germans s'havien esbatussat de valent. D'altra banda, l'Oriol ja estava casat amb la mare de la Susanna. I el que més neguitejava la Roser era un detall inquietant: si l'Oriol no era el pare de la Susanna i la Susanna s'assemblava tant al Toni, potser això significava que... doncs...

En veure la Roser tan absorta, la Susanna li va preguntar com es trobava. Per guanyar temps, la Roser li va demanar un got d'aigua. Necessitava uns quants segons de solitud, de necessària i discreta solitud. Havia de decidir què fer. Calia confessar les sospites que l'assetjaven? La noia tenia dret a conèixer tota la informació relacionada amb els seus orígens, encara que només fos una simple sospita. Ara bé, l'impacte que això podria causar en ella era del tot imprevisible.

Qui sap, potser la Susanna voldria trencar les amarres amb el passat i, de retruc, desfer qualsevol llaç amb ella, per incipient que fos. Oficialment, la Roser era la seva tieta política. Tanmateix, també podia ser la vídua del seu pare biològic. Per descomptat, el fantasma d'una madrastra no pintava gens bé.

Amb tot, si la Roser optava per mantenir la boca tancada, el resultat podria ser encara pitjor. En aquest segon escenari, ella seria la culpable d'haver ocultat una revelació important.

És clar que... quina possibilitat hi havia, que la Susanna descobrís tota la trama? I que realment fossin certes, aquelles càbales? Quants dubtes, quins dilemes! Massa peces extraviades.

La Roser s'havia procurat uns quants segons de solitud. I sí, en efecte, aquesta era la clau de volta de tot plegat. La solitud podia ser volguda, curta o llarga, plena de matisos i transmissora de pau, segons el moment en el qual es busqués. Però la soledat... Ai, la soledat! Amb independència del que pontifiqués el sacrosant diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, la Roser associava el terme «soledat» a l'aïllament involuntari, a la desolació mortífera i a l'abisme insondable.

A les bones o a les males, la Roser volia esquivar la soledat. Ara que tenia algú amb qui podia establir un vincle afectuós, no pensava renunciar-hi. Potser quan s'haguessin acabat les festes, abans d'agafar el tren de tornada a Barcelona, s'armaria de valor i li confessaria que, després de rumiar-hi molt, havia recordat una història enrevessada que el Toni li havia explicat feia molts anys. Una història que necessitava uns certs ajustaments, el primer dels quals consistia a canviar el personatge d'una cosina pel d'una cunyada.

La Roser aprofitaria aquells dies per conèixer millor la possible filla del seu marit. Aquesta interacció l'ajudaria a saber com transmetre-li, si és que al final ho havia de fer, el garbuix de pensaments que la tenallaven. Perquè n'hi havia molts, d'interrogants oberts. Per quin motiu el Toni s'havia inventat la història del suïcidi de la cosina embarassada? Com havia mort, realment, la mare de la Susanna? I enmig de tot allò, quin paper hi van jugar, els pares de l'Oriol i del Toni?

Si la Susanna ho demanava, també caldria resoldre la qüestió de la prova de paternitat. Amb això, potser s'aclariria el principal dubte de la trama. Per descomptat, la Roser no s'hi oposaria. Comptat i debatut, seria l'única manera de guanyar-se la confiança d'aquella persona que li havia obert les portes de casa seva. Algú amb qui compartiria qüestions que mai no tindrien resposta, però també un tarannà introvertit i solitari que, en qualsevol cas, no era gens amic de la soledat.

«Gràcies, bonica», li va dir, tot agafant el got que li oferia la Susanna. «M'he trobat marejada, però ja em trobo millor. No em facis cas... M'estic fent gran, i aquests últims dies he viscut moltes emocions. Necessito pensar amb calma algunes qüestions que em venen al cap. A veure si aquests dies, estant per aquí, veig més coses que m'ajudin a comprendre tot el que em va explicar el Toni. De totes maneres, Susanna, no cal que em cridis pel nom. Sàpigues que, a mi, em fa molta il·lusió que em diguis tieta.»

La Susanna va somriure abans d'abraçar-la. Tot seguit, li va picar l'ullet i la va convidar a continuar la conversa a la cuina. Les esperava una engrescadora preparació del sopar de Nadal.